

תורה אור

עם ביאורי
הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

פרשת ויצא

תשפ"ד

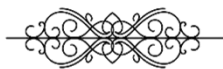
ד"ה "הן האדם" (א)

תורה אור בראשית, דף ה עמודה ג

לומדים יקרים,

אנו חוזרים כעת לפרסם שיעורים חדשים של הרב שטרם ראו אור. משכך, השיעורים לא יהיו בהכרח על פרשת השבוע, ולעיתים פרסום סדרת השיעורים יתפרס על פני מספר שבועות. השבוע נתחיל לפרסם את סדרת השיעורים על ד"ה "הן האדם". השיעור הראשון איננו בדינו, ולכן הבאנו בתחילת החוברת רק את לשונו של אדמו"ר הזקן.

תוכן העניינים

- ידיעה במקיף ובפנימי.....4
- הטוב מעורב עם הרע באדם.....6
- "ולקח מעץ החיים".....12

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

"ויאמר ה' אלוקים הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע, ועתה פן ישלח ידו" וכו'. יש להקשות, א, מהו שעל ידי עץ הדעת נפקחו עיניהם להיות כאלוקים יודעי טוב ורע. וגם מה שכתוב: "ה' אלוקים... ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם" – ומה איכפת לו בזה, הרי מה שצווה אותו שלא לאכול הוא גם כן כדי שלא ימות. ועוד, והוא העיקר: מאין ידע הנחש מזה אשר "ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם", שלפי האמת כן הוא? ואם אדם ששמע הציווי מהקב"ה לא הכיר בזה רק כפשוטו, שאמר לו ה' אלוקים "כי ביום אכלך ממנו מות תמות" והנחש לא נזכר כלל ששמע הציווי הזה, וגם אם שמע כשנצטווה אדם – מאין היה בו בינה יתירה להבין דבר מתוך דבר יותר מהאדם עצמו? אם לא שנאמר שגבוה הוא מהאדם, וכל זה פלאי.

הנה תחלה יתבאר מה שכתוב: "האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע", שהוא מאמר ה' להמלאכים. ומשמע שלמעלה יודעים את הטוב ואת הרע גם שניהם, אבל מכל מקום אינן מעורבים זה בזה כי גלוי וידוע שזה טוב וזה רע, ומובדל הרע מן הטוב, אף על פי שידוע שם הטוב ורע. מה שאין כן בחינת עץ הדעת טוב ורע, היינו בחינת תערובת הטוב עם רע, שהרע יונק מהטוב והטוב מהרע והיו לאחדים.

וצריך להבין, דהרי פירוש "עץ הדעת טוב ורע" היינו לשון ידיעה, ואם כן למה נעשה תערובת טוב ורע מחמת הדעת בטוב ורע, הלא למעלה גם כן ידוע הטוב ורע. אך ההפרש בזה הוא עניין ההפרש בין מקיף לפנימי, כי בחינת ידיעת הטוב ורע שלמעלה היא בבחינת מקיף בלבד, ולכן יכול להיות הבדלה בין טוב לרע שידע את הרע ולא יחליפנו ולא ימירנו בטוב חס ושלום, כעניין "שממית בידיים תתפש והיא בהיכלי מלך", שאף על פי שהיא בהיכלי מלך – אבל יודע הוא ומכירה שממית היא. ויש הבדלה בין טוב לרע, כמאמר "המבדיל בין קודש לחול". והיינו מצד שידוע טוב ורע בבחינת מקיף עליהם, ולכן אינם מתערבים יחד. וכעניין בחינת לבונה זכה שבאחד עשר סממני הקטורת, שהעשרה סממנים הם עשרה נצוצי קדושה המובלעים בקליפות, והאחד עשר היא לבונה, היא בחינת מקיף עליהם ואינה מתלבשת בפנימיותם (ולבונה היא גם כן חיות להם, אבל לפי שהחיות הזו שהיא מחיה אותם הוא רק על ידי שהיא בבחינת מקיף בלבד עליהם, על כן אינה מתערבת עמם כלל, וכולה טוב).

המלאכים גם כן יודעים טוב ורע ולא קורה להם שום דבר. אז מדוע כשהאדם אוכל מעץ הדעת הוא נידון למיתה? מכאן מגיע עיון בהבדל הקיים בין 'מקיף' ל-'פנימי': יש ידיעה בדרך מקיף וידיעה בדרך פנימי. ידיעה בדרך מקיף היא ידיעה

המאמר שלפנינו מתחיל בשאלה לגבי האמור בחטא עץ הדעת, כאשר הקב"ה אומר למלאכים: "הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע" (בראשית ג, כב). ניתן להסיק מכך שעצם ידיעת טוב ורע היא איננה דבר שלילי כשלעצמו, שהרי

והנה המקיף הוא גם דוחה את החיצונים, כנראה בציור האילן שבפרדס במקיפים ופנימיים, שמעמד ומצב הקליפות אחוריהם אל המקיף וכו'.

יכול לבנות סוג של חיים משותפים עם הבחינה והמדרגה של הקדושה, שהוא יכול לקלוט את העניין של הקדושה אל תוכו; אבל בבחינת המקיף שאותה הוא איננו יכול לקלוט – אין לו מהדבר הזה שום יניקה, אין לו מזון, אין לרע פרנסה.

אם להסביר זאת באופן אחר, הרי שהמהות של הרע איננה יכולה לקבל חיות מדבר שהוא כל כולו מופשט. כדי שיהיה לרע איזשהו קיום, הוא צריך להתייחס למציאות של דבר, הוא צריך להיבנות יחד איתו. כל מהותו של הרע היא שקר, עיוות, וכדי שייווצר עיוות צריך שיהיה נושא אותו ניתן לעוות; כדי שייווצר שקר צריך סובסטנציה, איזושהי ישות וממשות של דבר שעליו אפשר לשקר. כשאין חומר לבנות ממנו, אי אפשר לעשות עיוותים ושקרים.

בתמצית, הרעיון הוא שאי אפשר לבנות שקר מושלם, מוחלט, אלא הוא דורש אלמנטים נכונים שמרכיבים אותם באופן לא נכון. אם כן, ברגע שדבר הוא שקר ואין לו חומר להיאחז בו, אז אין לו מקום להמשיך את הקיום שלו, וממילא הוא נשאר עומד מבחוק, מחוצן לגמרי בלי יכולת להתקשר.

לכן, לא רק שהמקיף איננו מושפע מן הקליפה, מן הרע – אלא שהוא בעצם גם דוחה את הרע, מפני שאין קשר בין הרע למהות מסוג כזה, ולכן הוא לא יכול להיאחז בו; אין לו שם חומר שעל גביו הוא יכול להיבנות. מבחינה זו, למרות

חיצונית בעצם מהותה, היא ידיעה שאיננה מפנימה את מושא הידיעה. כשאדם יודע על דבר מסוים בדרך מקיף הוא נמצא מחוצה לו, הם אינם נוגעים ואינם מעורבים זה בזה. צד נוסף של המקיף הוא שמדובר בהשגה שבה אדם יודע על מהות מסוימת, לפעמים אפילו חש אותה, אבל היא איננה מתערבת באישיות הפרטית שלו. הידיעה נמצאת רחוק בהיקף, אבל איננה קיימת בתוך ההווה הפנימית. הידיעה העליונה של 'יודע טוב ורע' היא בבחינה של מקיף, ולכן אין לכך השפעה פנימית.

ידיעה במקיף ובפנימי

והנה המקיף הוא גם דוחה את החיצונים, כנראה בציור האילן שבספר הפרדס של הרמ"ק, במקיפים ופנימיים, שמעמד ומצב הקליפות אחוריהם אל המקיף וכו'. מדובר שם על כך שהקליפה איננה יכולה לינוק מהמקיף, ובבחינה מסוימת המקיף גם דוחה את הקליפות, ולעומת זאת לפנימי יש מקום שבו יש יניקה לקליפות. למקיף יש תכונה מהותית שבגללה הקליפה איננה יכולה להידבק בו, וזה קשור לזה ששורשן של הקליפות בעצמן הן באיזה אופן מבחינת המקיפים, ולכן אין להם קשר עם העניין של המקיף. אבל יש צד אחר והוא שהקליפה זקוקה לחיות פנימית, ובמקום שיש הארה בדרך מקיף הקליפה איננה יכולה להיאחז. במובן הזה, המהות של הכוח של הרע היא בזה שהוא

מאורע או עניין מסוים – הוא לגמרי בגדר של 'אחר', זר לגמרי, לגמרי אין לו שום תהודה, הרי שהווייתו ככזה גורמת לכך שאפשר להמשיך להתייחס אליו בתור 'האחר'. לעומת זאת, ברגע שיש איזושהי הרגשה של קשר אל העניין הזה, באותה שעה מהות הקשרים נעשית אחרת לגמרי. אפשר לראות את זה בכל מיני עניינים, גם בהתייחסות של רגש כלפי דברים. מתי אני יכול להרגיש איזושהי הרגשה של יחס לאיזושהו דבר? ברגע שמדובר במשהו מהסוג שלי, ואז יכולה להיות הרגשה של רחמים או כל הרגשה אחרת. אבל אם הדבר הזה הוא בכלל לא קרוב אליי, אם בכלל אין לו צורת אדם – אז אני לא ארגיש שום תחושת רחמים כלפיו.

הדבר הזה קשור גם להשגת השכל, ואפשר לראות אצל ילדים קטנים, ובאופן הרבה יותר בולט אצל מי שנקרא 'ילד פלא' – שלפעמים יש חוסר בגרות אמוציונלית. חלק מזה הוא היעדר אפשרות לבנות אמפתיה, ולכן רואים מקרה בו ילד יכול להבין הכל, אבל שום דבר לא עושה רושם פנימי. הוא יכול לדעת ולחזור בעל פה על ספר שלם, אבל אין לו שום התייחסות פנימית לכך.

במובן מסוים, זוהי למעשה אותה השגה בדרך מקיף. ומפני שההשגה שאנו מדברים עליה כעת היא השגה כזו – אין לה השפעה רעה בכלל, אלא להיפך – היא נשארת אינפורמציה טהורה בלי שום התייחסות. באופן דומה, העליונים שיודעים טוב ורע הם יודעים זאת בגדר מקיפים, ומשום כך הם יכולים לדעת טוב ורע בלי שמשו רע יקרה להם.

שגם המלאכים יודעים טוב ורע – הרי שהם יודעים זאת בבחינת מקיף, וממילא הרע שבידיעה הזו איננו פועל עליהם, ואף יתר על כן – הדרך שבה הם יודעים את הדבר איננו יוצר קשר אל אותו הדבר בעצמו.

אפשר לראות את הדבר הזה קצת בתוך ההרגשה של האדם בעצמו. יש הרבה מאוד סוגים של דברים רעים, כנראה לא פחות מאשר דברים טובים ואולי יותר (תיאורטית צריך להיות לא פחות). יש הרבה דברים, יש כמות גדולה מאוד של עברות – מפורטות ולא מפורטות; מי שרוצה לקרוא רשימה קטנה יש את הנוסח של הווידוי של 'תפילה זכה' בערב יום כיפור – יש שם רשימה ארוכה ובוודאי לא ממצה של הרבה מאוד עבירות. יש גם את הווידוי הגדול של רבנו ניסים שאפילו אנשים שחוטאים ושיש להם ניסיון יכולים לגלות שם עברות שהם לא מכירים; בכל אופן, הנקודה היא שאדם מסתכל על הדברים הללו, ויש לו אפשרות לראות שיש נושאים מסוימים שאין לו יחס פנימי אליהם. זה נכון שלכל אחד יש עבירות, אלא שכשם שיש עבירות שאדם נמשך אליהם כך יש עברות שהוא אינדיפרנטי אליהם. זאת אומרת שהוא יכול לדעת את כל הפרטים של העבירה, ולא רק שהידיעה הזו לא מוסיפה התקשרות אלא היא לפעמים מוסיפה יחס של ריחוק.

למעשה, זה סוג של התייחסות שבה האדם מחוצץ, הוא אובייקטיבי, והוא נובע מזה שלאדם בעצמו אין שום דבר מקביל בתוכו לעניין הזה. כל זמן שדבר מסוים –

מה שאין כן בחינת עץ הדעת טוב ורע, הוא בחינת פנימי, ואז הטוב מעורב עם הרע ממש. וזה שכתוב: "הן האדם היה כאחד ממנו", פירוש: שהוא היה גם כן כאחד ממנו, פירוש כמו שבבחינת אחדות, דהיינו למעלה ידוע הטוב ורע, כן היה גם הוא על ידי שטעם מעץ הדעת המעורב טוב ורע. אבל לו הדבר מזיק, כי הרי האדם הוא מבחינה פנימית, ומיד שידע הוא מן הרע על ידי שטעם מעץ הדעת, הרי יתערב עמו ויהיה הוא ממש מעורב ברע. לא כמו שהוא למעלה שאף על פי שידועים גם את הרע, מכל מקום מובדל הוא ומרוחק מן הטוב ואין לו התקרבות וכו', לפי שהוא בבחינת מקיף. אבל האדם שהוא מבחינת פנימי כשידע גם הוא מן הרע, אזי יתערב הוא גם הוא ממש עם הרע, כי בבחינת פנימיות אי אפשר להיות כל כך מובדל הרע, כנ"ל.

מתערב בו. ומיד שידע הוא מן הרע על ידי שטעם מעץ הדעת, הרי יתערב עמו ויהיה הוא ממש מעורב ברע.

להבדיל כמה הבדלות, יש דבר מעניין שקיים בכל מיני תפיסות, והוא השאלה האם יכול להיות דבר כזה כמו ידיעה אובייקטיבית לגמרי אצל אדם. מסתבר שאצל אדם לא ייתכן שתהיה ידיעה שהיא לגמרי אובייקטיבית, משום שאצל האדם הידיעה היא תמיד אינטראקטיבית, כלומר שמה שאני יודע והמהות שלי מעורבים זה בזה. מכאן גם נובעת המסקנה של מרקס שהאדם לא יכול לדעת ידיעה אובייקטיבית. מכאן נובעת גם תפיסה מדעית שאומרת שיש גבולות מסוימים לידע שלנו, משום שיש דברים שעצם העובדה שאני מסתכל בהם או משתמש באיזשהו מכשיר בשביל לבחון אותם היא בעצמה כבר משנה אותם; ההסתכלות שלי כבר יוצרת אינטראקציה. כך שיוצא שהמושג של ידיעה טהורה לגמרי, ידיעה נקיה, זהו דבר שלמעשה בלתי אפשרי לגבי מהותו של האדם. באותו אופן, האדם גם לא יכול לדעת טוב ורע באופן חיצוני לגמרי.

הטוב מעורב עם הרע באדם

מה שאין כן בחינת עץ הדעת טוב ורע, הוא בחינת פנימיות, ואז הטוב מעורב עם הרע ממש. בזמן שהם בבחינה אחרת אז יש טוב לחוד ורע לחוד וזה לא יוצר תמונה אחידה; אני יכול להפריד בין הטוב והרע. לעומת זאת, כאשר יש השפעה הדדית ביניהם, כאשר הטוב והרע מעורבים באופן מופנם, כאשר טוב ורע נכנסים זה בזה ומתערבים זה בזה, אז לא רק שאי אפשר להבחין ביניהם, אלא שהם נעשים למעין הוויה אחת מאוחדת.

וזה שכתוב: "הן האדם היה כאחד ממנו". פירוש, שהוא היה גם כן כאחד ממנו, פירוש כמו שבבחינת אחדות, דהיינו למעלה ידוע הטוב ורע, כן היה גם הוא על ידי שטעם מעץ הדעת המעורב טוב ורע. האדם גם כן יודע עכשיו טוב ורע, אבל לו, לאדם – הדבר מזיק. כי בניגוד למלאכים שהם שייכים לחיצוניות העולמות, שהם 'בריות בעלמא', הרי האדם הוא מבחינה פנימית. כל כוחו ויחודו של האדם הוא בזה שהוא בבחינת פנימיות והוא משיג דברים בפנימיות, ולכן מה שהוא משיג

על אברהם: "כי ידעתיו למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו" (שם יח, יט). רש"י מפרש את זה, וכנראה זה הפירוש היחידי האפשרי, ש-'ידעתיו' הוא לשון חיבה, כמו שאומרים שמישהו הוא 'מודעי' – מודע שלי.

אם כן, בגלל העניין של התקשרות והתחברות שקשור בעצם המושג של דעת, הרי שכאשר האדם יודע רע הוא כבר לא יכול להיות כמו שהוא היה קודם, כיוון שהרע נעשה חלק מהמהות שלו. זה לא משנה מה ההתייחסות שיש לאדם לעניין הזה, אלא הוא פשוט נעשה חלק מסוים מן המהות שלו, מפני שמהות הידיעה האנושית היא מהות של התאחדות. גם בתניא (פרק ה) יש אריכות רבה על העניין של השכל והמושכל, ושם מדובר על כך שאדם שמשיג דבר הוא מקיף ומוקף בתוך הנושא שהוא עוסק בו. למעשה, הוא נמצא בתוכו ומחוצה לו בזמן שהוא עוסק בנושא, באופן שהאדם מתאחד לגמרי עם מושא הידיעה שלו.

לא כמו שהוא למעלה, שאף על פי שיודעים גם את הרע, מכל מקום מובדל הוא ומרוחק מן הטוב ואין לו התקרבות וכו', לפי שהוא בבחינת מקיף. ההוויות של מעלה יודעות את הרע, אבל הן לא מושפעות ממנו משום שעצם ההשגה שלהן בנויה בצורה אחרת, ולכן הן יכולות לדעת ולא להיות מושפעות. אבל האדם שהוא מבחינת פנימי כשידע גם הוא מן הרע, אזי יתערב הוא גם הוא ממש עם הרע, כי בבחינת פנימיות אי אפשר להיות כל כך מובדל הרע, כנ"ל. זה לא שאדם שיודע בהשגה פנימית איננו מבחין עוד

אמנם זה נכון שיש דברים שידיעתם או התערבותם עם האדם איננה פועלת באותו אופן. למשל, אם אני יודע על משולש – אז אני יודע על המשולש, וזה לא גורם נזק רוחני בלתי הפיך. לעומת זאת, אי אפשר שאדם כאדם ידע על רע בלי שתהיה לו בזה התקשרות מסוימת; זה שייך למהות הידיעה כמות שהיא בבני אדם. מכשיר אולי יכול לדעת בלי להיות מושפע, אני יכול לאחסן אינפורמציה במכשיר בלי שהוא יהיה צדיק יותר או רשע יותר; בין שהוא מאחסן דברי תועבה או מאחסן דברי קדושה, המכשיר לא נעשה אחר מזה. אבל כשאדם מאחסן בתוכו דבר כלשהו, גם אם עקרונית האדם מתנגד לדבר, עם כל זאת הוא כבר לא יכול להיות כלפיו ביחס שכאילו לא היה דבר כזה, כיוון שעצם העובדה שהוא יודע יוצרת קשר.

באופן כללי המושג 'לדעת' בעברית, בכל הדרגות שלו, הוא תמיד בעל אלמנט אמוציונלי, אלמנט שאנחנו קוראים לו 'התקשרות'. כל גווני המשמעות של המושג 'לדעת', כולם כוללים את האינטראקציה האמוציונלית, זאת אומרת שלדעת תמיד פירושו איזשהו יחס. עד כדי כך שיש מקרים שבהם האלמנט של הידיעה במובן האינטלקטואלי כמעט ולא קיים, ומודגש להיפך – רק האלמנט של ההתקשרות.

למשל, רק כדי להראות כמה שיש משמעות לא אינטלקטואלית למושג הזה, באותה פרשה עצמה של עץ הדעת כתוב גם "והאדם ידע את חוה אשתו" (בראשית ד, א). יש עוד פסוק מפורסם, שה' אומר

ואז הוא קשה מאד להפריד את הרע, אלא מלחמה עצומה היא, "ולאם מלאם יאמץ", פעמים זה גובר ופעמים שכנגדו גובר – כאשר מצאנו ראינו בנשמות ישראל מראש הדורות עד עתה, שהיו כמה עתים משונים, פעמים בדור אחד היו נשמות שבמעלה עליונה ונצחו את הרע, ובדור אחר היו רשעים גדולים שגבר הרע מאד. והיינו, כי כולם נמשכים מאדם הראשון, והיה בו גם כן שינויים אלו, פעמים גבר הוא ופעמים גבר הרע עליו.

אותו בתכלית, מה שאין כן צדיק שאינו גמור.

מדוע זה קשור לעניין של המיאוס ברע? מפני שאם אני מעורב בעצמי בתוך הדבר, אז אני לא יכול לשנוא אותו שנאה גמורה בתכלית. יש לי איזשהו חלק בתוכי שמקביל לזה, והחלק הזה בתוכי לא נותן לי את האפשרות ליצור בתוכי ניתוק גמור ומוחלט מן הצד האחר וההפוך של המציאות. רק הצדיק הגמור, שהוא הוויה נדירה מאוד, הוא זה שיכול להסתכל ברע בלי שום מעורבות נפשית – ולכן גם הוא זה שיכול למאוס לגמרי ברע.

ההסבר של המיאוס ברע הוא שבמציאות שלנו יש דברים שאין לי שום קשר אמוציונלי אליהם – הם לא מגרים שום דבר בתוכי, אז או שהם זרים לגמרי ואני יודע שהם הצד שכנגד, או שהם יוצרים רגש של גועל. 'הזר הגמור' הוא דבר שאני לא יכול לשאת אותו אמוציונלית משום שאין לי שום דבר איתו, ואז הוא יוצר איזשהו רגש של דחייה, בין שאני מרגיש שהוא 'האויב' ובין שאני מרגיש שהוא דבר מאוס.

אבל זה שאדם מעורב ברע לא בהכרח אומר שהוא לא שונא או מואס רע, אבל זה לא יכול להיות בתכלית. יש תמיד איזושהי התייחסת אמביוולנטית, אפילו

בין טוב לרע; יש הבחנה בין טוב לרע, אלא שהבעיה היא שההבחנה הזו היא כבר לא התעסקות אובייקטיבית בדברים חיצוניים, אלא האדם מתמודד עכשיו עם חלק מעצמו.

ואז הוא קשה מאד להפריד את הרע, אלא מלחמה עצומה היא, כמו שה' אמר לרבקה: "שני גויים בבטן... ולאם מלאם יאמץ" (בראשית כה, כג) – פעמים זה גובר ופעמים שכנגדו גובר. ברגע שהרע נעשה הוויה פנימית, המלחמה היא כבר לא עם החוץ, אלא זוהי מלחמה פנימית של שני אלה שנמצאים בפנים. למלחמה הזאת אין תוצאות מוחלטות וברורות, משום שנוסף לבעיה של הטשטוש והקושי להבחין בין טוב לרע, הרי שגם כאשר אין טשטוש ואפילו כאשר הטוב והרע הם לכאורה ברורים – בכל זאת, העובדה שאני יודע פירושה שאני קשור לרע, ויש לי איזשהו מגע איתו; אני לא יכול להיות לגמרי מנותק מזה.

למעשה, זה כמו הגדרה שיש בתניא לצדיק גמור: הצדיק הגמור הוא האדם שיכול לנתק את עצמו באופן אמוציונלי לגמרי מן הרע, ואז הרע לא מהווה בשבילו לא פיתוי גדול ולא פיתוי קטן. כלומר יוצא שההבדל בין צדיק גמור לבין צדיק שאינו גמור הוא שצדיק גמור מואס ברע ושונא

הדעת יש מלחמה פנימית שאין לה סיום עד עת קץ, והמלחמה הפנימית הזו מתבטאת בדורות, במאקרו קוסמוס, ולפעמים זה מתבטא בתקופות שלמות בהן הרע גובר או הטוב גובר.

המלחמה הפנימית הזו היא חלק מהותי בתוך המציאות, עד שיתקיים מה שכתוב "בלע המוות לנצח" (ישעיהו כה, ח), "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" (זכריה יג, ב). במאמר אחר מדובר על הפסוקים "ומלתם את עורלת לבבכם" (דברים י, טז), "ומל ה' אלוקיך את לבבך" (דברים ל, ו), ומוסבר שגם האדם שיכול לנצח את הרע הגלוי, יש תמיד דקויות כל כך מורכבות בתוך האישיות שלו, שבשביל להסיר אותן צריך התערבות של הקב"ה.

זה כמו שיש כל מיני מחלות ונגעים שניתן להוציא את החלק הנגוע, אבל בכל זאת נשאר עוד משהו. יכול להיות שמה שנשאר ברגע מסוים לא פועל, אבל בעוד כמה זמן הוא יגדל חזרה. הדוגמה הזו באה להסביר בין השאר גם את זה שאחרי שהיה דור שכולו צדיקים, המצב לא נשאר קיים לאורך זמן. האמירה כאן היא שלו היה דור שהיה יכול להיפטר מהרע לגמרי – אז העולם היה עובר שינוי, אלא שמכיוון שאי אפשר לעשות את זה ונשאר איזה שורש או גרעין של רע, השורש הזה אחר כך צומח.

למשל, על דורו של חזקיהו המלך כתוב (סנהדרין צד:): שהיו כולם לומדי תורה ואוהבי תורה, ולא היה תינוק שלא היה בקיא בהלכות טומאה וטהרה – היו ניסים גלויים שהתחוללו, והגמרא (שם צד.) גם אומרת שהקב"ה רצה לעשות את חזקיהו

דקה, לעניין הזה. מהבחינה הזו, הצדיק הגמור יכול ללכת בכל מקום ולהיות עם כל אדם בלי שהרע משפיע עליו השפעה פנימית של מעורבות, מפני שהוא מתייחס לדבר בצורה אובייקטיבית לגמרי. הרע איננו יכול לשלוט בו מפני שאין לו איתו נקודת מגע; וכל זאת הוא לעומת צדיק שאינו גמור.

כדי להמחיש את העניין: כשאני רואה אדם שמתנפלת עליו איזו חיה רעה, אני לא צריך להתלבט עם מי הסימפטיה שלי. ובאופן עקרוני, באותה מידה כשהייתי רואה אדם רע – גם בנוגע אליו לא הייתה כל התלבטות כיצד יש להתייחס. אבל לפעמים זה לא פשוט מפני שיש מורכבות בתוך היחסים, ואז האדם צריך להילחם מלחמה גדולה כנגד העניין של רע. הצורך במלחמה הזו נובע לא מכך שהאדם הזה הוא בהכרח מושחת, אלא משום שהמלחמה הזו היא מלחמה עם הפנים ולא עם החוץ. לו היה צריך להילחם מלחמה רק עם החוץ זה היה דבר יחסית קל; המלחמה הקשה היא 'מבית ומחוץ', שכשאני נלחם עם הרע החיצוני אני נלחם גם עם הרע הפנימי.

כאשר מצאנו וראינו בנשמות ישראל מראש הדורות עד עתה, שהיו כמה עתים משונים, פעמים בדור אחד היו נשמות שבמעלה עליונה ונצחו את הרע, ובדור אחר היו רשעים גדולים שגבר הרע מאד. והיינו, כי כולם נמשכים מאדם הראשון, והיה בו גם כן שינויים אלו: פעמים גבר הוא ופעמים גבר הרע עליו. למעשה, כל העולם הוא הגדלה של אדם הראשון. לכן, כבר מזמן שאדם הראשון טועם מעץ

וכל זה היה לפי שהוא בבחינת פנימיות, ומיד שידע מן הרע נתערב עמו ממש, ואם כן הוא מלחמה גדולה וקשה להפרידו מאד, אלא עת כך ועת כך כנזכר לעיל. וכן גם על פי פשוטו, שמקודם היו ערומים והיו עסוקים בתשמיש להוליד בנים ולא יתבוששו כמו שהיו אוכלים ושותים, כי מצוות ה' היא ולא היו יודעים כלל שיש תאוה בזה. אבל אחר שאכל עץ הדעת וידעו שיש תאוה בזה, אזי קשה לפרוש וכו'. ולכן לא רצה הקב"ה שיטעם האדם מעץ הדעת, כי לו הדבר מזיק, כנזכר לעיל.

הוא מפנים אותם. ומיד שידע מן הרע נתערב עמו ממש, ואם כן הוא מלחמה גדולה וקשה להפרידו מאד, אלא עת כך ועת כך כנזכר לעיל.

מה שהוסבר פה על חטא עץ הדעת היה לכאורה במושג ידיעת הטוב והרע בדרגה מאוד מופשטת; אבל הסיפור הוא ככה גם בפשטות: וכן גם על פי פשוטו, שמקודם היו ערומים והיו עסוקים בתשמיש להוליד בנים ולא יתבוששו כמו שהיו אוכלים ושותים, כי מצוות ה' היא ולא היו יודעים כלל שיש תאוה בזה. לפני החטא אדם וחווה היו עושים את מעשיהם כחלק מהמערכת של הטבע שלהם, כחלק ממה שצריך לעשות – ובדבר הזה אין שום יחוד, אין שום סטיה או זרות מיוחדת.

אבל אחר שאכל עץ הדעת וידעו שיש תאוה בזה, אזי קשה לפרוש וכו'. בהתחלה הדבר הזה היה כמו פונקציה מסוימת של הטבע, כמו שאר הדברים שהם חלק מהמבנה הטבעי של האדם. האדם אוכל כדי למלא את המטרה של האוכל, הוא שותה כדי למלא את המטרה של השתיה, ובאותו אופן היו שאר הדברים שהוא עושה בשביל למלא את הפונקציה שלהם. אבל ברגע שנכנס אלמנט חדש, זה אומר שיש סוג חדש של יצר שמפסיק להיות קשור לפונקציה

משיח. עם כל זאת, בנו של חזקיהו – שלפי הגמרא לא רק שהוא בנו של חזקיהו, אלא הוא גם נכדו של הנביא ישעיהו, אז יש לו את כל הייחוס שבעולם – הוא המלך מנשה, והמלך מנשה נמצא ברשימת האנשים שאין להם חלק לעולם הבא. אז מאיפה זה מגיע? האבא שלו לא לימד אותו? לא חניך אותו? לא גידל אותו כמו שצריך? אלא שכאן רואים את השורש הזה שקיים בתוך המהות האנושית.

אגב, העיקרון הזה פועל באופן דומה גם לצד השני: כמו שנדיר למצוא צדיק גמור, זה גם לא כל כך מצוי למצוא מישהו שהוא רשע גמור ומוחלט בכל תחום, כי אותו אחד שיכול לעקור מתוכו את הטוב מכל וכל, שלא תהיה לו שום התקשרות ושום אמפטיה לטוב – הוא גם כן אדם נדיר. גם ידיעה של טוב יוצרת סוג של התקשרות, וגם מזה אי אפשר להיפטר. מה שקורה זה שההתערבות הזו בטוב יוצרת משהו בתוך האדם, וכשהוא יודע משהו כזה נעשה גם כן גרעין של דברים טובים, ושוב מתחוללת אותה מלחמה שמדובר עליה כאן.

וכל זה היה לפי שהוא בבחינת פנימי. כאמור, חטא עץ הדעת הוא שהאדם מתייחס לדברים בבחינה של פנימיות,

לומד את היכולת להגיד דבר שהוא אינו אמת – מאז הוא רדוף על ידי העובדה הזו. זה לא איזשהו יצר שכל הזמן רודף אותו ביום ובלילה, אלא שכל זמן שזה לא עולה בדעתו ואין לו מושג כזה אז העולם הוא עולם ממין אחד, וכשקיימת באדם הידיעה שהוא יכול לשקר העולם שונה לגמרי.

בדומה לכך, במדרש (ספרא קדושים פרשה ד, פרק ט אות יב) כתוב: "אל יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר", כלומר שאני לא יכול לסבול בשר חזיר, "אלא יאמר: אפשי, ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי כך" – כלומר שאני רוצה ורוצה, אלא מה אעשה שהקב"ה גזר עליי? בדורות האחרונים כתבו שבמדרש הזה מדובר על אדם שאף פעם לא אכל חזיר, אבל מי שכן אכל חזיר שלא יגיד 'אפשי ואפשי', מפני שהוא כבר יודע שהוא יכול, ובשבילו עצם ההתלבטות בעניין הזה יכולה להיות מכשול. המציאות הזו שבה אדם עבר עבירה פעם ראשונה ושנייה יוצרת מצב שדבר מסוים נראה אפשרי, ואני לא יכול להתעלם ממנו כמעט לעולם. מדוע ברגע שנכנס גרעין של עיוות בתוך המהות האנושית הוא איננו ניתן יותר להוצאה? מפני שהאדם מתרכב ומתערב עם הדברים שהוא יודע אותם, הם נעשים באיזשהו אופן חלק מהמהות שלו, וברגע שהם נעשים חלק מהמהות שלו – אז זהו, הוא צריך מעכשיו להתעסק עם חלק מעצמו.

ולכן לא רצה הקב"ה שיטעם האדם מעץ הדעת, כי לו הדבר מזיק, כנזכר לעיל. הסברנו מקודם שלגבי המלאכים ידיעת הטוב והרע היא אינדיפרנטי; מלאך יכול

מסוימת, והוא מתחיל להיות יצר בפני עצמו.

כל העניין של כיסוי העירום התחיל מפני שפתאום כדי לרסן את היצר החדש האדם בונה כל מיני מעצורים וחומות ולבושים שמועילים במידה מסוימת, אבל לא באופן מוחלט. הבעיה היא, כמו שכבר אמרנו, שאחרי שהאדם יודע דבר והוא חלק מההווה שלו, אז הוא לא יכול לעקור אותו או לזרוק אותו החוצה. אמנם קורה מדי פעם לאנשים מיוחדים שיכולים להוציא מתוכם דבר מסוים עד לדרגה כזו שהם נעשים לגמרי אינדיפרנטיים לעניין, אבל לשם כך צריך שהאדם ישלוט בדבר הזה, וההגדרה לכך היא שהוא יכול להחליט מתי הוא רוצה ואיך הוא רוצה להשתמש בו. אם אדם יכול לעשות את הדבר הזה כך, הוא יכול לבנות מערכת רציונלית של התייחסות לנושא מסוים. הבעיה היא שיש נושאים שהאדם לא יכול לבנות לגביהם מערכת שהיא לגמרי מערכת רציונלית, מפני שברגע שיש משהו בתוך האדם שנעשה חלק ממנו, אז זה כבר לא נמצא מבחוץ.

אגב, אני רוצה להוסיף עוד משהו בקשר למה שנאמר מקודם על כך שידיעת טוב ורע לא קשורה דווקא ליצרים, אלא אפילו לעצם המושג של השגה, לידיעה, להבין דברים ומהם לבנות עיוות. נתאר לעצמנו שיש הוויה של אדם שלא יכולה לשקר. אני יכול להניח שלהוויה הזו לא תהיה ידיעה מושלמת, אבל על כל פנים היא לא יכולה לשקר. למשל, בדרך כלל כשעושים מכונה מייצרים אותה באופן כזה שהיא לא תשקר. לעומת זאת, ברגע שהאדם

והיה רוצה שלא ידע ממצירת הרע כלל ויהיה כולו קדוש, ולא רצה להכניסו במלחמה עצומה הזאת.

אבל אחר שכבר טעם מעץ הדעת ונתערב ברע, אז אמר: "פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם", פירוש: שחשש עוד מעתה שכבר נתערב ברע, "ולקח גם מעץ החיים" – ששורשו מבחינה שלמעלה מהשבירה, שמשם הוא שהיה התחלת המיתה והתהוות עץ הדעת טוב ורע, מה שאין כן מה שלמעלה מהשבירה הוא עץ החיים, ואם יאכל גם ממנו – "וחי לעולם", פירוש: כי הרי באמת בבחינה זו נאמר "אם צדקת מה תתן לו", "ורבו פשעיך מה תעשה לו".

מי יגבר על מי – האדם יגבר או המחלה תגבר. עכשיו כשזה נכנס לתוכי והדביק אותי, אז זו כבר מציאות של עליות וירידות.

"ולקח מעץ החיים"

אבל אחר שכבר טעם מעץ הדעת ונתערב ברע, אז אמר: "פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם" (בראשית ג, כב). עכשיו דנים בשאלה מדוע זה רע שהאדם "היה כאחד ממנו" (שם)? התשובה היא שהוא כאחד ממנו לדעת טוב ורע, אבל מצד שני הוא לא כאחד ממנו מפני שהוא לא יודע לטפל בטוב ורע. באחד הפירושים שמסתמך על הגמרא שאומרת שעץ הדעת גפן היה (ברכות מ.), מתואר שאם האדם היה ממתין כמה שעות אז הוא היה עושה קידוש על היין בליל שבת מפרי עץ הדעת. אבל מה? הוא שתה את היין לפני הזמן הנכון, ולכן קרה לו מה שקרה. כלומר העניין הוא שיש דברים שצריך להגיע לבגרות מסוימת כדי שיהיה אפשר להתייחס אליהם בלי לקבל השפעה לא נכונה. לחילופין, כשאין לי בגרות ואני חשוף לידע – הידע הזה יכול להיות ידע משחית. כשאני מגיע למצב הנכון, לבגרות

לדעת טוב ורע וזה לא משמעותי בשבילו. לעומת זאת, בשביל האדם זה חומר מרעיל או על כל פנים חומר מסוכן, מפני שזה דבר שאיננו יכול להיות חיצוני אליו – ולכן הוא מזיק לו.

להבדיל, יש חומרים שהגוף שלנו אינדיפרנטי לגביהם, ומישהו יכול לבלוע חומר כזה או שאפשר להכניס אותו לתוך הורידים שלו, וזה מסתובב ויוצא. למעשה, לכל יצור יש דברים כאלו. זה בערך כמו שיש חיידקים שיכולים להזיק לפרות ולא מזיקים לבני אדם. בתור לשון הרע היו טוענים בזמנו שזה קורה תמיד לפני פסח בקיבוצים, שפורצת מחלת הפה והטלפיים – המחלה הזו פוגעת בבהמות, אבל בני אדם הם אלו שמעבירים אותה. זאת אומרת שאדם יכול להיות נגוע כולו במחולל המחלה, ושום דבר לא קורה לו לא בפה ולא בטלפיים – אבל כשהוא נוגע בפרה אז זה דבר שהורג אותה. באותו אופן, גם לדעת טוב ורע בשביל המלאך זה זר, ואילו בשביל האדם זה סכנת נפשות. והיה רוצה שלא ידע ממצירת הרע כלל ויהיה כולו קדוש, ולא רצה להכניסו במלחמה עצומה הזאת. מעכשיו האדם נכנס בתוך מלחמה נוראה שבה השאלה

ואם יאכל גם ממנו – "וחי לעולם". פירוש, כי הרי באמת בבחינה זו נאמר "אם צדקת מה תתן לו" (איוב לה, ז), "ורבו פשעיך מה תעשה לו" (שם ו).

האדם היה יכול להגיע אל מעבר למדרגתו למדרגת עץ החיים, שהיא לפני היות טוב ורע, ובשבילה הרע והטוב הן שניהם הוויות עם אותה משמעות או חוסר משמעות. הבחינה של "אם צדקת מה תתן לו" "ורבו פשעיך מה תעשה לו", זו מדרגה שבה האדם כביכול עולה אל מעבר לנקודת המשפט. יש עולם שבו יש משפט, הטוב והרע קיימים בו והם משמעותיים, אבל יש עולם גבוה כל כך שלגביו הטוב והרע נעשים חסרי משמעות. העולם הזה הוא מעל ומעבר לשבירה, לפני היות הרע, לפני היות המוות; לפני היות הפגם, יש עולם כזה שבו כל הדברים – הקטן והגדול, הטוב והרע – הם כולם כאחד שווים.

בכמה מקומות מוסבר שהעניין של תשובה מצד אחד ושל כפרה מצד שני הוא גילוי של המציאות שהיא בבחינת עץ החיים. יש הגדרה בתוך המציאות של העולם הזה, שמבוטאת בפסוק "תמות רשע רעה" (תהילים לד, כב). זה אומר שהרע הוא בעצמו השורש של המוות. השטן, יצר הרע ומלאך המוות הם אישיות אחת, וכשאני נאחז בו אז המוות והרע והעונש הם כולם דבר אחד. מבחינה זו, הרע היה צריך להביא לכיליון בלתי נמנע בכל דרגה שהוא נמצא בה.

אלא שקורה שיש מושג של תשובה, והוא בעצם המעבר אל מעבר לגבולות שבהם יש חוק, זאת אומרת שאדם עובר אל

הנכונה, אז יש לי יכולת להתגבר על הבעיה הזו, אבל כשאני מקדים את הדבר לפני זמנו אז אני מגיע למצב של חולי.

מהבחינה הזו, ההבדל הוא לא הבדל של מהות, אלא האדם היה פשוט צעיר מדי מכדי להיות במצב שבו הוא יכול גם לדעת טוב ורע וגם להיות כאחד ממנו. למעשה, באחרית הימים, אחרי שנעבור את חולי המציאות של העולם הזה ויתקיים "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", אנחנו נוכל להיות במדרגה שהרע כבר לא יגרום נזקים, והקיום של הרע יהיה במצב כזה שהאדם עבר את השלב הזה של לדעת טוב ורע. אבל עכשיו אנחנו נמצאים בתוך עיצומה של המלחמה, והקב"ה רצה לחסוך מן האדם – לפחות לזמן מסוים – את המאבק הפנימי, שמאז הוא לא יכול לפתור אותו; הקב"ה רצה לחסוך מהאדם את המאבק שיש בין טוב ורע שממנו הוא לא יכול לצאת.

כל זה היה בעצם העניין של השאלה הראשונה. ועכשיו, השאלה השנייה היא: בסדר, הוא אכל מעץ הדעת, לא עשה כמו שצריך לעשות – אבל למה שלא יאכל מעץ החיים ויחיה לעולם? הרי אם עץ הדעת הוא עץ המוות באיזשהו מובן, ויש תרופה לזה – אז שיאכל מעץ החיים! למה הקב"ה לא רוצה לתת לו שיאכל מעץ החיים שיאכל ושיחה לעולם?

פירוש, שחשש עוד מעתה שכבר נתערב ברע, אז אם יהיה "ולקח גם מעץ החיים" – ששורשו מבחינה שלמעלה מהשבירה, שמשם הוא שהיה התחלת המיתה והתהוות עץ הדעת טוב ורע, מה שאין כן מה שלמעלה מהשבירה הוא עץ החיים,

לא הוגן – אדם היה רשע כל ימיו, אחר כך עשה תשובה, אז עכשיו הוא כאילו משכתב את כל העניין הזה מחדש? אלא מה? אדם שהיה רשע כל ימיו, ואחר כך היצר הרע עוזב אותו ולא להיפך, אז כמו שיש חלישות היצר הרע אצלו, גם התשובה שבאה בשלב הזה היא הרבה פעמים באותו אופי – היא מן תשובה כזו שלא יכולה לעשות שינוי.

החשש מפני "שלח ידו ואכל מעץ החיים" קשור לאותו עניין, כי זה אומר שהכרובים או החרב המתהפכת הם מציאות שסוגרת בפני האדם את הדרך הזאת לשוב בתשובה. גם מה שכתוב על מי שאומר "אחטא ואשוב, אחטא ואשוב" שאין מספיק בידו לעשות תשובה (משנה יומא ח, ט), המחשבה שלו היא: 'אני חוטא, ואחר כך אעשה תשובה גדולה, אני אמחק את העניין הזה – נעשה עוד מצווה, אחר כך נעשה עוד פעם עבירה, ועוד פעם מצווה'. תיאורטית, כשאנחנו אומרים ששום דבר איננו עומד בפני התשובה אז בעצם זה לא חשוב; גם אם זה לא יפה להגיד אחטא ואשוב, בכל זאת זה לא היה צריך להפריע לאדם לשוב. ואכן כתוב בספרים שגם מי שאומר אחטא ואשוב יכול לעשות תשובה, אלא שעדיין קיים העניין של "אין מספיק בידו לעשות תשובה". זהו בעצם להט החרב המתהפכת, שלא נותנת לאדם כזה לעשות תשובה.

שוב, באופן תיאורטי הדרך של "שלח ידו ואכל מעץ החיים" קיימת לכאורה גם במציאות שלנו, בין הרע והטוב, ויש מכשול שנמצא במציאות – הכרובים

נקודה שהיא מעבר לעולם שלנו. זה כמו לבוא לעולם שבו אפשר לכתוב מחדש את ההיסטוריה, עולם שבו אפשר לכתוב מחדש את כל ההווה ואת כל המציאות. התשובה היא עולם שבו האדם כביכול כותב מחדש את החיים שלו. אני עשיתי כך וכך, אבל אני מגיע לעולם של התשובה ואז אני משכתב את כל החיים שלי – לא רק את ההווה והעתיד, אלא גם כמו שכתוב שמי שעושה תשובה גמורה אז "זדונות נעשו לו כזכויות" (יומא פו:). זה כמו שנותנים למישהו את האפשרות לגשת לאיזה מסמך ישן ולכתוב לעצמו את ההיסטוריה.

מוסבר במקומות אחרים שזה העניין של תשובה, ובצד אחר זהן גם העניין של יום כיפור. יום הכיפורים הוא יום שלא נמנה בימי שנה, הוא לא יום בתוך הזמן. מדוע? מפני שכל המהות של יום הכיפורים היא התגלות של מה שנמצא מעבר למדרגה של העולם הזה, ולכן מה שקורה בו הוא שכל מה שהיה נמחק, משתנה או מקבל צורה אחרת. כל זה קשור לאותה בחינה של עץ החיים, וכאן מוסבר שאם האדם החוטא יכול להגיע למגע תמידי במדרגה הזו שבה הרע והטוב הם לא משנים. שם הרע לא נאבד, הוא נשאר קיים, רק שעכשיו הוא לא חשוב יותר.

עוד דבר שקשור לאותו עניין, הוא שיש כלל שאומר "אין דבר העומד בפני התשובה" (ירושלמי פאה א, ה). מהבחינה הזו אין חטא שאדם איננו יכול לעשות תשובה עליו, אין עבר שאדם איננו יכול לשנות אותו, ולא משנה מאיזה סוג. רק שהדבר הזה מעורר הרגשה שאומרת: 'זה

אחרי שהרע נכנס לתוך המערכת והקלקול נעשה פנימי, אז יש כבר דרך אחרת של עבודה שצריכה להיות כדי להוציא אותו, כדי לתקן אותו. אבל גם החלוקה הזו במהותה אומרת, שבסופו של דבר התכלית צריכה להיות "ובילע המוות לנצח" ו-"את רוח הטומאה אעביר מן הארץ". לו אדם לא היה חוטא, אז רוח הטומאה הייתה עוברת מן הארץ על ידי מחנק, ועכשיו כשהאדם חטא – המהלך הזה להעביר את רוח הטומאה מן הארץ הוא מורכב יותר, מסובך יותר, ממושך יותר ובלי פתרונות פשוטים כמו שהיו קודם, אבל הוא עדיין קורה. זאת אומרת שיכולנו למלא את התפקיד של האדם "לעובדה ולשומרה" בצורה יותר נוחה.

אפשר לתאר את זה כמו שיש גדר מושלמת מסביב לגן, והחיות הרעות נמצאות בחוץ ואני צריך לשמור שהגדר תהיה בסדר ושהחיות לא יכנסו. זהו סוג אחד של עבודה. יש דבר אחר שאני צריך לעבוד ולשמור על הגן אחרי שפרצתי את הגדר והחיות נכנסו פנימה, ועכשיו כשאני צריך להילחם בחיות בפנים ובחוץ – יש לי עבודה ממין אחר. מכיוון שזהו התפקיד שלי, אז אם נותנים לי דרך לברוח מן התוצאות, מה יקרה לגן? לכן לא ניתנה לאדם הדרך לצאת מן האחריות, הוא לא יכול לצאת מן הגן הזה, אלא הוא צריך עכשיו להישאר ולנסות לזרוק החוצה את כל הדברים שהוא הכניס פנימה, ואז לעשות את מה שהוא היה צריך לעשות מההתחלה.

ששומרים שלא נותנים שהדבר הזה יתקיים. זאת אומרת יש סוג של דבר שמונע מאדם שאומר 'אחטא ואשוב' לעשות תשובה. זהו הדבר שגורם לכך שרשעים, אפילו על פתחו של גיהנום, אינם חוזרים בתשובה. מה יש שם? הרי לכאורה הרשע היה צריך לראות את פתחו של הגיהנום ולעשות תשובה! אלא שיש משהו שמונע ממנו לעשות את התשובה. מה שכתוב פה ויוסבר בהמשך, הוא שעץ החיים לא מרפא את המחלה של עץ הדעת, אלא הוא רק מונע את התוצאות שלה. זאת אומרת שעל ידי זה שהרע נשאר קיים, העולם איננו מגיע לידי תיקון. עלייתו של האדם לסוג של עולם אחר שבו המציאות היא אחרת, ממילא לא עושה שינוי ותיקון בתוך העולם שלנו. אם האדם היה יכול לצאת מהתוצאות של הרע, לעבר עולם שנמצא גבוה יותר ועליון יותר, פירושו של דבר שהרע היה מונצח, שאז אין לו תיקון. מפני שעץ החיים לא מתקן את זה, הוא לא פועל להוציא את הרע אלא הוא רק עושה שהרע נשאר קיים, הוא לא הורג את בעליו – לכן יש את הגבול, יש גזירה שמונעת ממנו לשלוח יד בעץ החיים.

בעצם יש שתי דרכים להילחם ברע שהוא חלק מבניינה של המציאות. הדרך האחת היא על ידי שחונקים אותו: אני מבודד אותו, אני מנסה לא ליצור מגע איתו, וככל שהוא מבודד יותר הוא מחניק את עצמו יותר. זוהי המשמעות של בריאת האדם בגן עדן, כשעץ הדעת עומד לבדו. אבל יש שלב אחר שהוא הרבה יותר מסובך, וזה

גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.

נשמח לתרומה עבור
המשך הפצת הגיליונות!
תרומה מומלצת: ₪ 2

לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי

המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מודפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275

מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

